

Leto XXII.

# TRGOVSKI LIST

Številka 46

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din, Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, sreda 19. aprila 1939

Cena posamezni številki din 1.50

## Zamujen čas

Dne 23. februarja 1929., torej pred več ko 10 leti, je izročila deputacija gospodarskih ljudi pod vodstvom danes že pokojnega guvernerja Narodne banke Ig. Bajlonija v Beogradu spomenico o težkem stanju gospodarstva.

Spomenica je navajala med drugim tudi naslednja dejstva:

Gospodarstvo je že več let v hudi stiski. Pritisk tuje industrije, ki se je začel l. 1922., postaja vedno večji in borba s tujo industrijo vedno hujša. Že l. 1926. je zaradi tega sklicalo trg. ministrstvo anketo, ki je predlagala celo vrsto predlogov, toda dejansko se ni storilo nič. Resolucije gospodarskih krogov niso našle pri odločilnih činiteljih nobenega odziva.

Gospodarska politika nujno potrebuje natančno izdelan gospodarski program in bi se v ta namen moral predvsem ustanoviti gospodarski svet, ki mora biti neodvisen in nebirokratičen.

Previsoka obrestna mera in pomanjkanje dolgoročnih kreditov sta nadaljnja dva silno neugodna pojva.

Gospodarstvo ovirajo nadalje previsoka fiskalna bremena. Nujno potrebno je, da se ne naloži gospodarstvu nobenih novih državnih davkov in da se ublaže tudi samoupravne davščine.

Kot nadaljnje zlo navaja spomenica, da o smotreni carinski in tarifni politiki ni bilo pri nas niti govora. Veliko škodo trpi naše gospodarstvo tudi zaradi dumpinga tujih industrij.

Glede prometne politike navaja spomenica potrebo zveze z Jadranskim morjem, glede tarifne politike pa ozko sodelovanje med zastopniki gospodarstva in železniško upravo.

Na koncu ugotavlja spomenica, da so socialne dajatve, ki se nalagajo gospodarstvu, mnogo previsoke.

Več ko deset let je prešlo od takrat, ko je bila izročena ta spomenica, a danes bi jo mogli kot aktualno ponoviti skoraj v celoti, tako dosledno so se vseh teh deset let omalovaževale zahteve gospodarskih ljudi. A spomenica je bila pri tem sestavljena v l. 1929., to je v letu visoke konjunktore, ko je znašala naša zunanja trgovina 16 milijard, ko je znašal državni proračun nad 13 milijard, narodni dohodek skoraj 70 milijard in ko je prejemale naša država še reparacije. A že takrat so tožili gospodarski ljudje o krizi v gospodarstvu!

Kaj pa bi morali reči danes, ko je stanje v vsakem pogledu mnogo slabše, ko je padla zunanja trgovina na 10 milijard, narodni dohodek na 40 milijard, ko so se reparacije že davno nehale, ko so socialne dajatve silno narasle in ko je kljub tem nižjim dohodkom državni proračun le neznatno manjši? Kaj pa naj bi rekli danes, ko je medtem doživelo tudi naše denarstvo katastrofo, od katere se še danes ni čisto opomoglo, ko se je povečala politična napetost do skrajnosti, ko je postal pritisk tujih industrij in tujega velekapitala še vse drugače močan ko pa leta 1929.

Morda se najde kdo, ki bi v preveliki namišljeni modrosti dejal, da vendar ni moglo biti tako hudo, kakor je slikala pred 10 leti spomenica gospodarskih ljudi naše stanje, ko pa je naše gospodar-

stvo vendarle vzdržalo v teh letih in ko živi še danes!

Res, še živi naše narodno gospodarstvo in nazadnje mora tudi živeti, pa naj bo to življenje še tako žalostno životarjenje. Toda kakšno ceno je bilo treba plačati, ker se celih deset let niso upoštevale zahteve in potrebe gospodarstva! Pred desetimi leti je bilo naše gospodarstvo še v krepkem razmahu, da so osvajali naši domači gospodarski ljudje pozicijo za pozicijo. Danes je naše gospodarstvo le še v defenzivi, ko z obupnim naporom brani pozicijo

za pozicijo pred navalom tujega velekapitala.

Pred desetimi leti je naše gospodarstvo napredovalo in pri tem ustvarjalo rezerve, danes pa komaj še brani dosežene pozicije ter mora v ta namen načenjati svoje rezerve. In teh rezerv je danes vedno manj, ker je nastajanje novega narodnega kapitala vedno težavnejše.

Ce bi se upoštevali predlogi in zahteve gospodarskih stanov, bi v vseh teh zadnjih desetih letih napredovali, ker se pa ti predlogi

niso upoštevali, smo v resnici samo zapravljali čas in s tem tudi denar. Vseh teh deset let je le zamujen čas in zato morajo še po desetih letih gospodarski stanovi ponavljati one zahteve, ki so jih postavili že pred 10 leti in ki so danes še mnogo bolj upravičene, kakor so bile pred desetimi leti.

Ko to ugotovljamo, pa se moramo vprašati: ali je upanje, da tudi prihodnjih deset let ne bo zamujenih? Ali smemo upati, da se bodo v prihodnjih desetih letih zahteve gospodarskih stanov upoštevale?

## Invalidska uredba se mora spremeniti

### Tehtni razlogi podjetnikov proti uredbi

Opozorili smo že na nekatera nemogoča določila nove uredbe o vojnih invalidih. Da ne bo nobenih zlobnih očitaj, kakor da smo proti temu, da bi dobili vojni invalidi že enkrat svoje pravice, izjavljamo še enkrat, da noben gospodarski človek v Sloveniji ne nasprotuje temu, da bi invalidi bili preskrbljeni. Nemogoče pa je, da bi se podjetnikom kar ukazalo, da mora vsak prevzeti skrb za toliko in toliko invalidov. Jasno je, da pripada skrb za invalide državi in zato je tudi naloga države, da skrbi za invalide. Sredstva za vzdrževanje invalidov pa naj prispeva vse prebivalstvo v državi, ne pa le posamezna podjetja.

Novi invalidski uredbi ugovarjamo torej le zato, ker vsebuje celo vrsto tako nemogočih določil, da pomeni pravo nevarnost za vse naše gospodarstvo. Poleg tega pa pomeni tudi

veliko nevarnost za invalide iz naših krajev.

§ 124. uredbe se glasi namreč dobesedno takole: »Določila te uredbe se morajo uporabljati za naše in tuje državljane, brez ozira na spol, za dobrovoljce, vstaše in četnike, ki so za časa zadnjih vojn pripadali srbski ali črnogorski vojski ko tudi za udeležence-borce organiziranih čet v Srbiji in Črni gori, ki so v času sovražne okupacije izključno samo iz nacionalnih razlogov vodili borbo proti okupacijskim oblastem ter za borce v obeh albanskih vstajah, za borce v Koroški, Prekmurju in Medjimurju ter se morajo ti v vsakem pogledu smatrati kot bojevniki (bojniki) v smislu te uredbe.«

## Prisilna nastavitve invalidov nemogoča

V nadaljnjem navajamo odgovore nekaterih podjetij o posledicah izvajanja invalidske uredbe:

### Kemična tovarna pravi:

Striktno izvajanje uredbe bi podjetje obremenjevalo letno s 14.000 do 140.000 din, ker bi v podjetju nikakor ne mogli zaposliti vojnih invalidov do višine 10% skupnega števila zaposlenega osebja. V obratu je delo naporno in težko, obrat je nepretrgan, stari, priučeni delavci se nikakor ne bi mogli odsloviti. Vojni invalidi z majhnim odstotkom invalidnosti bi prišli v poštev samo kot sezonski delavci, in sicer za odmetavanje boksita. To delo pa traja samo od aprila do novembra.

V tem paragrafu se vojaki in pripadniki bivše avstro-ogrške armade niti ne omenjajo, čeprav so dosedaj vedno veljali kot invalidi ter prejeli tudi invalidnino. Če ta paragraf obvelja, potem bi vsi naši invalidi izgubili sploh vsako pravico do invalidnine. Jasno je, da mora proti takšnemu določilu nastopiti vsa slovenska javnost.

Pripominjamo še, da je invalidov naravno vedno manj in da bi morala biti zato rešitev invalidskega vprašanja vsako leto lažja. Dejansko je bilo v vsej državi že leta 1936. samo še 17.593 invalidov, danes pa jih je še znatno manj. Ne kaže o posebno dobri volji, če se kljub temu še vedno ni znalo zadovoljivo rešiti invalidskega vprašanja.

Kako silne pa bi bile posledice nove invalidske uredbe, naj navedemo le to, da bi pri striktnem izvajanju določb invalidske uredbe moralo srednje industrijsko podjetje plačevati na leto po 100 do 300 tisoč dinarjev, večja tudi do 2 milijona, tako velika kakor je TPD pa tudi do 10 milijonov dinarjev.

Vendar pa industrijska podjetja ne ugovarjajo invalidski uredbi predvsem zaradi njenih bremen, ki jih nalaga na podjetja, temveč ker bi z njenim izvajanjem nastalo po podjetjih čisto nemogoče stanje. Tako bi morala vsa podjetja nastaviti 10% vsega svojega nameščenstva iz vrst invalidov.

Kakšne razmere bi nastale v tovarnah, če bi se ta določba res izvajala, o tem jasno pričajo odgovori podjetij na anketo Zbornice za TOI v Ljubljani.

### Tovarna usnjenih izdelkov:

Zamisel, naj bi javne ustanove: industrija, obrt in trgovina zaposlile vojne invalide, je povsem zgrešena, ker bi nekatera podjetja dobila za svojo stroko sposobne, druga pa morda povsem nesposobne in neproduktivne invalide ter bi zato konkurenčnost in produktivnost v posameznih podjetjih ob eni in isti dajatvi trpeli.

Delovna morala bi z zaposlitvijo invalidov v podjetjih močno trpela, ker bi se invalid, ki je dobil zaposlitev pa odredbi oblasti, čutil nadrejenega na osnovi zaščite, ki mu jo ta nudi in bi ne delal z isto vnemo, kakor delavec, ki ve, da njegova zaposlitev zavisi

samo od njegove storivnosti. Zdrav delavec, ki pri isti delovni plači mnogo več producira, nego invalid, bi se čutil zastavljenega in bo penzum svoje storivnosti znižal in prilagodil onemu svojega sodelavca invalida.

### Tovarna volnenih in bombažnih tkanin:

Naš obrat zaposluje 40—45 delavcev, moral bi torej po tej uredbi zaposliti 4—5 invalidov. Gospodje, ki so sestavljali to uredbu, naj sedaj povedo odnosno svetujejo, kam s temi ljudmi, kajti podjetje bi jih ne moglo zaposliti. Invalidi so že starejši ljudje, to je eno, drugo je to, da že radi svoje invalidnosti ne morejo nuditi cellega dela. Polovičarsko delo pa je obratu prej v škodo, kot v korist.

### Tekstilna industrijska družba:

Po njenih informacijah so zaposleni vsi invalidi v kraju, tako da vprašanje njih zaposlitve prav za prav ne pride v poštev razen v primeru, ako bi se izvršil umeten dotok invalidov.

### Tovarna lesnih izdelkov

izjavlja, da bi bila pripravljena sprejeti enega invalida, vendar bi morala vedeti, v koliko je on delazmožen, da bi potem zamogla presoditi, če se v podjetju lahko zaposli ali ne. V poštev pa bi prišli eventualno invalidi ali osebe, ki so pod zaščito invalidske uredbe, ki stanujejo v bližini tovarne, ker bi oddaljenejši težko hodili na delo, stanovanj pa nima na razpolago, ker so vsa zasedena.

Nejasno je tvrdki po tej uredbi še vprašanje, kdo napoti predpisane invalide v zaposlitev, ker dosedaj se še ni nobeden javil in ga tudi ni tvrdka odklonila.

### Drugo podjetje:

Obremenitve po uredbi bi za podjetje vplivale uničujoče. Vsako leto se pojavljajo nove tovarne za iste izdelke, tako da vlada v tej stroki že hiperprodukcija, ki povzroča padec prometa in proizvodnje. Zato je vedno veliko število njenih starih delavcev na dopustu in ne pride nikoli do popolne zaposlitve. Če bi se zaposlili še invalidi, bi moralo podjetje odpustiti vse dosedanje stare, izkušene osebe, ki imajo številne družine. Uredba bi vplivala protisocialno.

### Papirnica:

Invalidska uredba ne bi imela za posledico samo neenakostran-

## Občni zbor Konzorcija »Trgovskega lista«

bo v petek dne 28. aprila 1939. ob 15. uri v prostorih »Trg. doma« v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo blagajnika o računskem zaključku.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Sklepanje o proračunu.
5. Predlogi članov.
6. Raznoterosti.

Po določbi § 12. pravil konzorcija morajo člani naznaniti predloge pod točko 5. dnevnega reda načelstvu vsaj 8 dni pred občinim zborom, in sicer pisмено.

Ce občni zbor ob določeni uri zaradi nezadostnega števila članov ne bi bil sklepčen, bo v smislu določb § 15. pravil pol ure kasneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu članov.

Načelstvo Konzorcija »Trg. lista« v Ljubljani.

Predsednik: Stane Vidmar l. r.  
Tajnik: Dr. Ivan Pless l. r.

ske občutne obremenitve gospodarstva, temveč bi bila tudi huđ udarec za že zaposleno osebje.

Upoštevati moramo namreč, da zaposlujejo vsa večja podjetja poleg vojnih invalidov in njih svojcev tudi znatno število od rojstva sem ali pa zaradi delovnih nezgod v podjetjih pohabljenih oseb, ki bi pri strogi izvedbi uredbe morale prepušiti svoja mesta vojnim invalidom, postati brezposelni in pasti v breme občini, tako da bi iz ene vrzeli nastala enako težka druga.

Invalidi se morejo zaposliti samo tam, kjer more biti pri isto-

## Redna skupščina Zveze industrijcev

za dravsko banovino bo v petek, dne 28. aprila 1939. ob 10. uri dopoldne v sejni dvorani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, Beethovnova ul. 10.

Dnevni red:

1. Otvoritev skupščine.
2. Poslovno poročilo.
3. Računski zaključek za leto 1938. — Poročilo nadzorstvenega odbora.
4. Odobritev proračuna za leto 1939.
5. Raznoterosti.

Skupščina je sklepčna, ako je prisotna vsaj ena tretjina članov. Ako ob uri, za katero je skupščina sklicana, ni prisotna tretjina članov, je skupščina eno uro kasneje brez ozira na število prisotnih članov.

Člani izvršujejo svoje članske pravice osebno in jih ne morejo vršiti po pooblastilih. Če se vodi obrt po poslovodji, vrši članske pravice imetnik obrta, toda jih sme prenesti s pisмено izjavo na poslovodjo. Za obrte iz §§ 15., 16. in 135. zakona o obrtih vrši članske pravice poslovodja, če se pa izvršuje obrt brez poslovodje, oseba, ki vodi obrt. Za pravne osebe izvršuje članske pravice poslovodja ali oseba, ki jo podjetje pooblasti, da ga zastopa.

Člani, ki so v zaostanku s plačilom članskih prispevkov, nimajo pravice govora na skupščini, niti aktivne in pasivne volivne pravice.



vrstnem delu zaposleno veliko številno osebja pod pogojem, da ne gre za akord, ker bi sicer za delo bolj sposobno delavstvo samo zahtevalo izločitev za delo manj sposobnih, ki jim kvarijo zaslužek.

Najumestnejša bi bila pač ustanovitev skupnih invalidskih domov, kjer bi se primerno večji ali manjši telesni sposobnosti porazdelilo vse invalidsko osebje, tu usposobil ter uporabilo za dela onih produktivnih panog, ki ne zahtevajo večjih telesnih naporov. Takim domovom naj bi bili priključeni specialni zdravniški ambulatoriji, ker je gotovo, da celo trajno ozdraveli invalidi češče potrebujejo zdravniške pomoči nego zdravi ljudje. Za svoje invalide bi morala do njih polnoletnosti pač skrbeti država, ki naj v to svrhu osnuje potrebne ustanove, stroške pa enakomerno porazdeli na davčno moč.

Obrat ima danes 600 delavcev. Vojnih invalidov je zaposlenih 10, svojcev v vojni padlih 13 oseb, svojcev invalidov pa 3 osebe. Zbog obratnih nezgod v podjetju pohabljenih je zaposlenih skupaj 14, od rojstva pohabljenih, po večini svojcev tovarniških delavcev pa 12 oseb.

Če bi oblasti vztrajale na zaposlitvi vojnih invalidov v višini 10% vsega števila uslužbencev, bi morala trdka odpustiti vse lastne invalide.

### Tekstilno podjetje:

Pri celi stvari gre začasne odredbe, kajti vojnih invalidov je vendar vsako leto manj in jih bo sčasoma, če ne bo novih vojn, sploh zmanjkalo. Ni pa prav, da se na ta način skuša uvesti nov ogromen davek, ki bi seveda ostal, četudi invalidov že več ne bo. Izdatki za podpiranje invalidov naj se krijejo iz rednega proračuna države in državna podjetja, ki niso navezana na rentabilnost, naj pa nudijo invalidom prednosti v nameščanju. Zlasti pa naj se namesti invalide na takšnih mestih, kjer bodo svoje delo res lahko opravljali, ne pa nalagati industriji in trgovini, ki se borita že itak s težavami, nova nezmogljiva bremena.

### Drugo industrijsko podjetje

opozarja, da uredba ne upošteva, da imajo podjetja lastne invalide, pri delu ponesrečene delavce, katere morajo tudi zaposliti, da ne bi padli javnosti v breme. Mnogo podjetij ima tudi za delo nesposobne, 60 do 75 let stare delavce, ki so že desetletja v podjetju in kateri se tudi ne morejo postaviti na cesto. Preti tudi nevarnost, da bi prišli invalidi iz vseh banovin v dravsko banovino in bi morali biti zaposleni tukaj. Ugotoviti bi se moralo, koliko je brezposelnih invalidov v dravski banovini in potem določiti odstotek, ki bi padel na skupno število zaposlenega osebja. Ako se to ne napravi, bi silili vsi invalidi v podjetja, katera svoje delavce boljše plačujejo, kar bi bilo podjetjem v dvojno škodo. Določena 10% množina skupnega števila zaposlenega osebja je vsekakor previsoka in gotovo ni preračunana. Določiti se mora, ali spadajo med skupno število zaposlenega osebja tudi uradniki in potniki. Uredba ne določa, do katerega odstotka pridobitve nesposobnosti se morajo invalidi namestiti.

Navedli smo le nekaj odgovorov industrijskih podjetij, a že ti več ko zadostno dokazujejo, da je sedanja uredba o invalidih škodljiva in da jo je treba zato spremeniti.

Predvsem pa je soglasna sodba vseh podjetij naslednja: Vsa podjetja bi morala odpustiti stare delavce, če bi morala nastaviti invalide. Končni efekt uredbe bi torej bil vse prej ko socialen.

**Delo v vseh obratih bi trpelo,** če bi morala podjetja nastavljati ljudi, tudi če za posel v podjetju

niso sposobni. Storilnost podjetij bi padla, kar bi nujno povzročilo zmanjšanje naše gospodarske sile. Pri tem pa bi bila podjetja fi-

nančno tako obremenjena, da bi le najmočnejša mogla vzdržati to obremenitev.

To so glavne tri napake invalid-

ske uredbe in vse tri so tako težke, da se mora ravno zaradi teh treh uredb o invalidih prav temeljito spremeniti.

## Anton Krejči - 60letnik

Sredi pomladanskega cvetja in zelenja je praznoval v ponedeljek 17. aprila v lepih Rušah svojo šestdesetletnico Anton Krejči, ravnatelj tvornice za dušik in eden naših najzaslužnejših gospodarskih delavcev, da je njegov jubilej tudi pomemben dogodek za vso slovensko gospodarsko javnost.

Anton Krejči je bil rojen v Ljubljani kot sin uglednega trgovca. Določen je bil sicer za vojaški stan, a je po preobratu stopil v vrsto naših gospodarskih delavcev ter se takoj tudi krepko uveljavil. Kot vodja velikega industrijskega podjetja je hitro spoznal vse težave, ki jih je moral premagovati slovenski industrialec, da je moglo njegovo podjetje uspešno delovati. Naloge, ki pa jih je moral rešiti Anton Krejči, pa so bile še prav posebno težke, ker je njegovo podjetje delalo predvsem za izvoz. A vse te težave je naš jubilar tudi znal premagati in kljub vsem izvoznim oviram ter navzlic mnogim drugim neprilikom je bila tvornica v Rušah vedno dobro zaposlena in njeni delavci so bili rešeni skrbi, da bi morali neprosto voljno praznovati zaradi pomanjkanja naročil. Bilo je to dejanje, ki zasluži vse priznanje.

Če bi bile pri nas razmere popolnoma urejene, bi morala tvornica v Rušah imeti vse polno naročil tudi doma v Jugoslaviji. Agrarna Jugoslavija bi vendar morala uporabljati umetna gnojila v največji meri, saj bi se na ta način njena agrarna proizvodnja silno dvignila. Ravnatelj Krejči si je tudi mnogo prizadeval, da bi se povečala uporaba umetnih gnojil ter je v ta namen večkrat prepotoval vso Jugoslavijo in propagiral večjo uporabo umetnih gnojil. Na svojih potovanjih je temeljito proučil razmere v vseh krajih ter prišel v stik z glavnimi gospodarskimi organizacijami, a tudi prvimi gospodarskimi delavci. Zato je tudi ime Antona Krejčija znano po Srbiji prav tako kot v Sloveniji, a ne samo znano, temveč tudi visoko cenjeno.

V svojem delu za dvig podjetja, katero je vodil in pri svoji propagandi umetnih gnojil je videl Anton Krejči, kako nujno potrebno je, da se gospodarski delavci bolj zanimajo za javna vprašanja in da se združijo v močnih stanovskih organizacijah. Ravnatelj Anton Krejči se je tudi tega javnega dela takoj lotil z vso vnemo in z vso odločnostjo. Pri vsaki priliki je branil interese industrije in opozarjal na napake, ki ovirajo razvoj industrije. V kratkem je bil Anton Krejči eden prvih zastopnikov industrije v mariborski oblasti.

Čisto naravno je zato bilo, da je postal tudi član zborničnega sveta v Ljubljani in eden najbolj agilnih članov njenega industrijskega odseka. Tu je na široko razvil svojo delavnost, stavil v plenumu Zbornice celo vrsto iniciativnih predlogov, poleg tega pa marljivo sodeloval pri številnih anketah in konferencah zbornice.

Prav tako uspešno pa je deloval tudi pri Zvezi industrijskih, zlasti v prvih in najtežjih časih njenega obstoja, ko je bila še prostovoljna organizacija. Bil je nekaj časa tudi njen predsednik, a je kasneje, ko je postala Zveza industrijskih obvezna organizacija, odstopil, ker je ostal zbornični svetnik.

Pa tudi v vseh drugih gospodarskih organizacijah je vedno sodeloval in pomagal ravnatelj Krejči, da je videla vsa sloven-

ska javnost v njem enega glavnih zastopnikov industrije. Zato je bilo tudi naravno, da mu je bil ponuden poslanski mandat, ki ga je izvrševal naš jubilar z največjo vestnostjo in odločnostjo. Nešteto krat je posredoval za potrebe naše industrije, a tudi vseh drugih gospodarskih skupin ter branil njih interese. Dosegel je pri tem tudi lepe uspehe in marsikatera ovira za razvoj našega gospodarstva je bila po zaslugi Antona Krejčija odpravljena.

Pri vsej tej svoji veliki zaposlenosti pa je našel tudi še časa, da se je uspešno uveljavil tudi v lokalnem narodnem življenju v Rušah. Vsa narodna društva je krepko podpiral, zlasti pa Sokola in da so dobile Ruše svoj Sokolski dom, je bistveno pripomogel ravnatelj Anton Krejči.

Pri vsej svoji odločnosti za koristi slovenskega gospodarstva in kljub svoji ekspanziji v javnem življenju pa je znal ravnatelj

Anton Krejči s svojo dobrosrčnostjo in svojo širokogrudnostjo vedno omiliti nasprotja, ker je pač bilo njegovo delo vedno konstruktivno. Zato uživa Anton Krejči tudi v vsej slovenski gospodarski javnosti splošne simpatije in zato je krog njegovih prijateljev velik in trden.

Kakor za stanovske organizacije, tako je imel ravnatelj Krejči tudi vedno smisel za stanovsko glasilo gospodarskih ljudi, za naš »Trgovski list« ter bil vedno njegov iskren prijatelj, a tudi zvest sotrudnik.

Z vsem priznanjem se spominja slovenska gospodarska javnost šestdesetletnega ravnatelja Antona Krejčija in mu želi ob tem lepem jubileju iz vsega srca, da bi mogel še dolgo dolgo vrsto let enako uspešno ko dosedaj delati za napredek slovenske industrije in slovenskega gospodarstva.

G. ravnatelj Krejči! Na mnoga leta!

## Avtobusni promet v Prekmurju

### Pred otvoritvijo avtobusne proge Murska Sobota - Gornja Lendava

Prekmurje, ki spada politično komaj dobrih dvajset let k Sloveniji — je v prometnem oziru navezano predvsem na motorna vozila, ki so tu več ali manj edino prometno sredstvo. Pokrajina ima sicer dve kratki železnici; iz Ljutomerja do Murske Sobotice in iz Cakovca do Dolnje Lendave, vendar ne prihajata mnogo v poštev. Pač pa je na razpolago nekaj boljših cest, ki so sposobne tudi za avtomobilski promet.

Naravno je, da si prebivalstvo želi boljših zvez, da ne bo pokrajina še nadalje skoraj odrezana od ostale Slovenije. Že skoraj dve leti se vleče akcija za uvedbo avtobusne proge, ki naj bi vezala Mursko Sobotico do Gornje Lendave preko Bodoncev. Olepševalno in tujskoprometno društvo v Murski Soboti se je že svojčas obrnilo do poštnega ministrstva s prošnjo, naj bi se v Prekmurju uvedla redna zveza s poštними avtobusi, ki naj bi takorekoč nadomestili železnico. Vloga ima podpise vseh v poštev prihajajočih činiteljev krajev med Mursko Sobotico in Gornjo Lendavo, tako občin, trgovcev, javnih ustanov, korporacij itd. Vloga naglašja, da bi poštna avtobusna zveza zelo dvignila vso pokrajino v gospodarskem, pa tudi tujskoprometnem oziru. Tako je v Gradu, kakor se imenuje občina Gornja Lendava, velik grad, ki ima na razpolago kakih sto sob za letoviščarje. Kraj je naravnost ustvarjen za letovanje in je tudi precej poceni. Vendar se redkokdaj tjakaj zgubi letoviščar, ker ni dobrih prometnih zvez. Razmere bi se pa na mah spremenile, čim bi se uvedla avtobusna zveza. Država bi tudi prihranila precejšnje zneske, ker jo stanejo doslej poštne vožnje v teh krajih nad 20.000 dinarjev letno. Da se izvedba akcije omogoči, je bila v Gornji Lendavi stavljen na razpolago primerna garaža.

Pred približno enim letom je na vlogo ministrstvo odgovorilo, da pozdravlja zamisel in da je poštenu ravnateljstvu v Ljubljani naročilo, naj nabavi avtobus in priskrbi šoferja, da bi se proga čimprej otvorila. Ljubljana pa je odgovorila, da žal nima kredita na razpolago, zbog česar je vsa zadeva zaspala. Opetovano se je na merodajnih mestih v Beogradu interveniralo, naj se zadeva

vendar enkrat reši, ker je velike gospodarske važnosti. Tudi narodna zavest prebivalstva bi se zelo utrdila, ako bi ljudstvo videlo, da država upošteva njegove potrebe.

Sedaj je na ponovno intervencijo ministra Snoja zadeva tako daleč dozorela, da se je vršila licitacija za nabavo primernega poštnega avtobusa. Voz dospe v enem ali dveh mesecih, nakar se bo proga slovesno odprla. Ljudstvo že nestrno pričakuje uspeha svoje akcije. Zlasti naglašajo, da je treba hiteti, ker se sezona v kratkem prične in bo tudi treba sestaviti vozni red. Stvar ni tako lahka, ker se je treba ozirati na zveze z vlaki in z nekaterimi priključnimi avtobusnimi progami.

V teku je tudi akcija za otvoritev še druge poštne avtobusne proge, in sicer med Mursko Sobotico in Doljno Lendavo. Tudi v tem pogledu se je že večkrat interveniralo na merodajnih mestih in tudi Tujskoprometna zveza v Mariboru je že storila svoje korake, da se zadeva čimprej reši. Upati je, da bo že prihodnje leto otvorena tudi druga poštna avtobusna proga v Prekmurju. A. B.

## Politične vesti

**Predsednik grške vlade Metaxas** je povabil k sebi zastopnika britanske vlade ter se mu iskreno zahvalil za jamstveno izjavo, ki jo je dal Chamberlain o Grški. Grška vlada je sprejela izjavo Chamberlaina z največjim zadovoljstvom, prav tako pa tudi ves grški narod.

**Romunski zunanji minister Gafencu** je odpotoval v Berlin, kjer ostane do 19. t. m., nato pa odpo-tuje v Bruselj, London in Pariz.

**Romunski zunanji minister Gafencu** se je na svojem krožnem potovanju po Evropi ustavil v Krakovu, kjer se je sestal s poljskim zunanjim ministrom Beckom. Razpravljala sta o zun. političnem položaju ter o sodelovanju in prijateljstvu obeh držav, ki je sedaj s poroštvom Anglije Romuniji in Poljski še bolj utrjeno.

**Na Bolgarskem** je bila sprejeta Rooseveltova poslanica z velikim zadoščanjem ter jo objavljajo listi v celoti.

**Rooseveltova poslanica** je napravila po vsem svetu silen vtis, edino Nemčija in Italija odklanjate spomenico. Vse države Srednje in Južne Amerike so se z izjavo solidarizirale. Ameriški drž. tajnik za zun. zadeve Cordell Hull je izjavil, da je odlično sprejem poslanice po vsem svetu dokazal, da je bila poslanica sporočena voditeljema to-

talitarnih držav v pravem času in da pomeni velik prispevek za ohranitev mira.

**Nemški listi** so prvotno pisali, da Nemčija sploh ne bo reagirala na Rooseveltovo poslanico. Sedaj pa se uradno objavlja, da smatra Hitler poslanico predsednika Roosevelta za tako važno, da je sklenil sporočiti Rooseveltu odgovor nemškega naroda pred nemškim parlamentom. Zato je sklican nemški parlament za 28. april na zasedanje. Angleški listi menijo, da bo Hitler podal na seji nekatere svoje protipredloge na Rooseveltove predloge.

**Pogajanja med Anglijo in Sovjetsko Rusijo**, da se Rusija vključi v francosko-angleški obrambni sistem, se nadaljujejo ter so že privreda do tega, da bi Rusija priskočila napadenim državam na pomoč gospodarsko in z letalsko pomočjo. Sovjetski veleposlanik v Londonu Majski je odpotoval v Moskvo, da osebno poroča Litvinovu in da dobi nova navodila sovjetske vlade.

**Angleški konservativni poslanci Amery, Grieg in lord Voime** namestavljajo predložiti spodnji zbornici resolucijo, da se takoj sprejme načelo obvezne mobilizacije narodnega potenciala, proizvodnje municije ter finančnih virov države, da bi mogel britanski narod v celoti zadostiti svojim obveznostim, ki jih je v zadnjem času prevzel.

**Mednarodni zun. politični položaj se zaradi Rooseveltove poslanice** ni omilil, ker Nemčija in Italija poslanico odklanjata. Zato se obrambne priprave vseh držav nadaljujejo. Vendar pa je Rooseveltova poslanica imela svoj učinek, ker bo vsak napad na drugo državo danes še mnogo bolj tvegan. Napadalec mora danes že računati, da bo tudi Amerika proti njemu.

**Velika Britanija** ne bo več objavljala podatkov o zračnem oboroževanju.

**20. april je kot rojstni dan Hitlerja** proglašeno za vso Nemčijo kot narodni praznik. To velja tudi za češko-moravski protektorat. Po vsej Nemčiji se pripravljajo za proslavo Hitlerjevega 50. rojstnega dne velikanske proslave, posebno pa v Berlinu. Iz Jugoslavije so povabljeni na proslavo: poveljnik letalstva gen. Janković, inšpektor drž. obrambe gen. Lukić, dr. Velizar Janković za avtomobilski klub, Tadija Sondermajer za aeroklub in Bojan Pirč kot predsednik omladine JRZ.

**Maršal Göring** se je iz Tripolitanije vrnil v Rim, kjer je imel dolg razgovor z Mussolinijem. Nato se je vrnil v Berlin.

**Zmagoslavna parada španskih nacionalističnih čet v Madridu pred generalom Franco** bo 15. maja. Pohoda se bo udeležilo pol milijona vojakov. Po tej paradi zapuste italijanske čete Španijo. Tako se vsaj poroča. Demobilizacija v Španiji pa se napoveduje po 20. maju.

**Bivši branilec Madrida gen. Miaja** je prišel v Pariz.

**Madžarski min. predsednik Teley** in zun. minister grof Czaky odpotujeta v ponedeljek v Rim, kjer ostaneta tri dni. Teley bo nato obiskal še Berlin, ker je že postala madžarska tradicija, da se vsak novi madžarski ministrski predsednik predstavi najprej v Rimu, nato pa še v Berlinu.

**V italijanskem zunanjem ministrstvu** se je ustanovilo državno podtajništvo za Albanijo. Za podtajnika je imenovan podpredsednik novinarske organizacije Benini.

**Albanska fašistična stranka** se ustanovi v najkrajšem času.

**Novo belgijsko vlado** je sestavil Pierlot. V vladi je pet socialistov, trije liberalci, pet katolčanov in tri neparlamentarci. Kasneje so pa socialisti izstopili in je Pierlot sestavil novo vlado brez socialistov.

**Ameriško vojno brodogojstvo** je dobilo povelje, da odide v Tihni ocean. Povelje je bilo izdano po konferenci admiralnega štaba z mornariškim ministrom Swansonom. Namen premostitve brodogojstva je, da bi bilo ameriško brodogojstvo takoj pripravljeno, če bi Japonska začela sovražnosti proti Ameriki v primeru izbruha evropske vojne.

**Kanadski časopisi predlagajo** na podlagi zadnje parlamentarne debate sklenitev vojne zveze za cono severnega Atlantskega oceana med Vel. Britanijo, Združenimi državami Sev. Amerike in Kanado.

**Kitajska ofenziva** se še vedno nadaljuje ter so zavzeli Kitajci mesto Čengčeng, ki je 40 milj vzhodno od Kantona. V pokrajinah Honan in Šansi so si priborili Kitajci nazaj več sto kvadratnih kilometrov ozemlja.

**O kitajski ofenzivi** se še poroča, da je japonska fronta omajana že na 2500 km dolgi črti. Kitajske čete so prodrle že v predmestja Kantona. Maršal Čangkajšek je izjavil, da je mogoče mir le po popolni zmagi Kitajcev. — Japonci očitajo Rusom, da so dali Kitajcem topove.



# Denarstvo

## Pripravlja se ustanovitev industrijske banke?

V proračunski razpravi je izjavil trgovski minister Tomić, da bo kr. vlada začela v najkrajšem času reševati vprašanje organizacije industrijskega kredita. V zvezi s tem poroča sedaj »Jugoslav. Kurir«, da je vlada postavila to vprašanje že na dnevni red. Trgovski minister Tomić je že razpravljalo o tem vprašanju s finančnim ministrom Gjurčićem ter vse kaže, da se bo ustanovila v Jugoslaviji industrijska banka, ki bo nekako tako organizirana kakor Priv. agrarna banka, da bo glavni delničar banke država. »Jug. Kurir« poroča nadalje, da bo v kratkem sklicana v ta namen konferenca zastopnikov države ter zainteresiranih gospodarskih organizacij.

## Transfer kapitala iz Jugoslavije v Palestino

Finančni minister je izdal odlok, s katerim se omogoča transfer kapitala v Palestino z vplačevanjem dinarjev na poseben račun pri Narodni banki, po katerem se bo pospeševal izvoz našega blaga v Palestino. Na ta račun se bo mogla vplačati imovina židovskih izseljencev, židovski in palestinski javni fond, obresti in dividende podjetij, katerih lastni ki žive v Palestini, nadalje ustanovni stroški in prometni kapital naših firm na Levanti, šolnine itd. Prošnje z vsemi potrebnimi dokazi za transfer se predložijo pri Zavodu za pospeševanje zun. trgovine, dočim se bo denar polagal po pooblaščenih denarnih zavodih pri Narodni banki na transferni konto »A«. Izplačila po drugih zneskih so mnogo dražja.

## Lira in albanski frank

Ko se je ustanovila Albanska narodna banka, je bila določena vrednost albanskega franka na 0'920 grama čistega zlata, t. j. na vrednost francoskega predvojne franka. Ko je Italija l. 1927. stabilizirala svojo valuto, je bilo določeno, da je 1 albanski frank enak 3'666 italijanske lire. Ta vrednost je ostala tudi še v l. 1936., ko je znižala Italija vrednost lire za 41% na 0'0467 g čistega zlata ter je bil po tej relaciji vreden en albanski frank 6'21 lire.

Sedaj po okupaciji Albanije je italijanska vlada sklenila, da ostane zlati albanski frank še nadalje valutna enota Albanije. Istočasno je odredila, da je 1 albanski frank enak 6'25 italijanske lire.

Z ozirom na absolutno gospodarsko premoč Italije pa ima ohranitev zlate valute le bolj formalen značaj, zlasti še, ker je večina albanskega zlata že davno deponirana v Rimu. Ker pa so v Albaniji zlatniki še vedno v prometu, je verjetno, da bodo ti polagoma prehajali v blagajno narodne banke in ni izključeno, da je tudi to eden razlogov, da se je zlata valuta ohranila. Glavni razlog pa je seveda, da so v Albaniji na zlato valuto tako navajeni, da bi njena odprava mogla razburiti prebivalstvo. Nepismeni ljudje se na bankeve pač težko navadijo.

Finančni minister je prepovedal vnašanje v našo državo 1000, 500 in 100 dinarskih bankovcev (zadnjih za več ko 500 din.). Vsi, ki donesko biva v tujini, naj dotične opozore, da jim pošiljajo denar v tujih (prostih) valutah, ker bi se jim efektivni dinarji odvzemali in jih kmalu ne bi mogli uporabiti.

Narodna banka v Pragi je odredila zaporo vseh dobroimetij tujdk, ki imajo svoj sedež v Angliji ali Franciji, kar da je potrebno zaradi zapora, ki jo je odredila Anglija nad češkimi dobroimetji.

Madžarska vlada je odredila, da se češkoslovaški denar ne sme več uporabljati v prometu na bivšem češkoslovaškem ozemlju, ki je sedaj priključeno Madžarski. Zame-

# Nemška država kot solastnik

## Mezdna zapora — zapora dobička

II.

Na dobičkih, znatno omejevanih po cenovni kontroli, ki so bili doseženi v gospodarskem dvigu, katerega je ustvarila država, obstoj torej soudeležba javne roke ne samo teoretično, marveč v resničnosti veljajočih davčnih zakonov. Tudi ne obstoji samo na papirju, marveč je otipljivo dejstvo. Za to skrbijo že periodični preskusi obratov, ki so dobesedna rentgenizacija odnosov podjetij, dostikrat celo s precej razsežno osvetljevalno dobo. Če so včasih zmerjali weimarsko republiko, ki je rada dajala subvencije, da sicer resno misli s socializacijo, toda samo s socializacijo izgub, pa ne more noben poznavalec razmer tvegati tretjemu rajhu očitka, da se njegovo učinkovanje na zasebno gospodarstvo omejuje na samo podeljevanje pomoči. Kajti danes se pišejo pomoči z malo in davki na dobiček z veliko začetnico. Kdor je uvideven, pa vendar ne bo zanikal, da je to krepko družbeništvo države danes neizogibno, ker si država mora priskrbeti velika sredstva, ki jih potrebuje, v glavnem s pomočjo davkov in ker drugih, boljših davčnih virov ni. In čeprav bi bili, bi se država vendar ne mogla odreči temu, da uvede svojo solastništvo v velikem slogu, ker sili ukaz socialne pravičnosti k pritisku davčnega vzvoda v prvi vrsti pri dobičkih in visokih dohodkih. Kajti prvič tudi mali človek pridno plačuje davke in dajatve, in drugič ker je glavni davek malega človeka danes mezdna zapora. Država ne more pustiti, da bi se plače dvigale, ker ne gre, da bi zahteve potrošnje zrasle v brezkončnost, dokler absorbirajo velike naloge države tako velik del naše razpoložljive celotne proizvodnje. Socialni odraz mezdne zapore je solastništvo države na svobodnem dohodku in na dobičku, ki ni podvržen nobeni izrečni zapori dobička. Dejansko so seveda družbeni davek, dohodnina in davek na večji dobiček v zvezi z vsemi ostalimi dajatvami in z uravnavanjem cen in davkov vendar nekaka zapora dobička. To za prizadete ni vedno prijetno. Morajo pa uvideti, da mezdna zapora tudi ni prijetna in da bi bila brez zapore dobička za trajno nevzdržljiva. In končno je še vedno dosti prijetnejše odstopiti večino visokih dobičkov močni državi, kakor pa v slabotni državi dosegači majhne ali sploh nobenih dobičkov ali celo delati z izgubo.

»Sto mark za petdeset«  
Z družbeniško vlogo države se seveda načenjajo nova vprašanja, ki jih je treba pravočasno spoznati in pretresti. Če pripade v neki tvrdki tihemu družbeniku ali upniku levji delež dobička, medtem ko mora drugi družbenik v glavnem voditi posle, ne da bi bil odločilno udeležen na donosu podjetja, tedaj se — kakor ve vsak trgovec iz skušnje — neredko zgodi, da poslovodje pri izdatkih, ki so potrebni v interesu podjetja, zavedno ali nezavedno, grobo povedano, takole računajo: »Če tega izdatka ne napravimo, tedaj povečamo v prvi vrsti samo dobiček našega glavnega solastnika ali upnika. Zadevni izdatek nas torej v resnici ne velja pomegati zneska, marveč od tega zneska se mora najprej odtegniti nekako prihranjeno izplačilo dobička onemu solastniku, če se hoče izmeriti, koliko stvar dejansko velja.« Pomenjava denarja se bo vršila po tečaju 700 Kč = 100 pengov.

Belgijska narodna banka je zvišala diskontno obrestno mero od 2'5 na 4%.

Zlata podloga švicarske narodne banke se je po izkazu z dne 5. t. m. zmanjšala od 2644,8 na 2632,9 milijona frankov.

Velika važnost Zagreba kot gospodarskega središča, njegova dominantna vloga v naši izvozni in

nilo bi vtikati glavo v pesek, če bi si tajili nevarnost, ki tiči v takem računu »sto proti petdeset« tudi tedaj, če je oni veliki solastnik država. Od uvidevnosti in idealizma vsakega posameznika smemo sicer pričakovati, da bo vprav za državo, s katero je kot ud naroda spojen na uspeh in pogin, posebno v taki odločitvi polni zgodovinski dobi, kakor je sedanja, poskušal izgospodariti maksimum davčnega donosa. Toda dobé se dejansko primeri, v katerih skušnjava ni majhna, napraviti legalne izdatke za podjetje, ki gredo na škodo družbenika-države.

Delovni zaupniki (Treuhandarbeiter Arbeit), ki morajo zdaj dostikrat ne samo delavcem, marveč tudi podjetnikom — z ozirom na celotno stanje gospodarstva — odreči zvišbo plač, vedo lepo pesem o tem. Kajti gotovo je zelo vabljivo, delati lastnim pristašem pristanke kakršne koli oblike, če se pri tem lahko varčujejo davki. Vodenje gospodarstva je danes vsekakor po mezdah in davčnih kontrolah, po predpisanih računskih okvirih za knjigovodstvo, po primerjavah obratov narejeno tako prozorno, da so meje za takšne in druge davčne prihranke že zelo ozko začrtane. Gotovo pač staro pravilo, da je treba vzdržati živi interes lastnika na gospodarnosti podjetja, ne velja samo za razmerje med upnikom in dolžnikom, temveč tudi med državo in zasebnim podjetnikom. To je važno vprašanje, ki se spriče nove vloge države kot merodajnega družbenika zasebnega gospodarstva ne sme prezreti. Vsaj za navadne čase je še vedno neka optimalna meja za mero solastništva.

## Bogastvo nekdanj in zdaj

Nič manj važna ni še neka druga posledica. Pri sedanjih davčnih stopnjah si lahko mali človek in prejemnik srednjega dohodka pri primerno vzdržnem gospodarjenju zbere prihranke, ki zagotove šo-

lanje otrok, lasten dom, mirna stara leta. To zasebno ustvarjanje kapitala je po zakonu o dohodnini še celo izrečno olajšano, da so n. pr. življenjsko-zavarovalne premije do neke višine celo tega davka proste. Toda veliko bogastvo v Nemčiji v zasebni roki ne more na novo nastati. To ovirajo davčne tarife, njihova postopnost, kumulacija različnih davščin in zelo stroga uporaba davčnih predpisov. Nakopičenje zasebnega bogastva bi se — to ponavljamo — z ozirom na omejitve plač tudi ne moglo pod nobenim pogojem dovoliti. Toda to vprašanje ne skrbi samo tekmovalcev za novo bogastvo. Nasprotno je zelo važno za vse gospodarstvo kot celoto. Mali prihranki so gotovo zelo važni in zberejo se končno v vsem narodnem gospodarstvu tudi do lepих vsot. Toda že zaradi tega, ker so navadno naprej določeni za kasnejšo novo porabo, ne morejo sami nikakor zagotoviti bujne opreme s kapitalom, brez katere visoko industrializirana država ne more eksistirati. Nepobitna resnica je žal, da je odločilni prispevek pri opremljenosti gospodarstva s proizvodnimi sredstvi vseh vrst prišel v zadnjih sto letih iz velikih dobičkov. To gotovo ni razlog, ki bi mogel opravičiti, da se tvorbja orjaških dobičkov v nasprotju s socialnimi pojmi našega časa vendar spet dovoli in da se davčni zakoni primerno modificirajo. Vsekakor pa mora biti razlog za pravočasno skrb, da se po odpadu tega glavnega vira za finansiranje naše industrije odprejo drugi sposobni viri. Posebno še tam, kjer niti ne gre za to, da se proizvodna oprema pomnoži, marveč le za to, da se v svoji gospodarski substanci ohrani (s pomočjo zadostnih odpisov), bo potreba, da tudi davčna oblastva modificirajo načela, ki so dostikrat še iz tistega časa, ko je solastništvo države pri zasebnih dobičkih znašalo komaj neki, v primeri z današnjim — skromni del. (Konec.)

## Jubilejna skupščina Zagrebske borze

V ponedeljek je bila 20. redna glavna skupščina zagrebske borze za blago in vrednote. Skupščino je vodil predsednik borze dr. Šverljuga, ki se je v svojem govoru spominjal tudi ustanovitve borze. V svojem govoru je med drugim dejal:

Takoj po zedinjenju, ko se je naše gospodarsko življenje rešilo iz prejšnjih ozkih razmer, se je takoj pokazala potreba, da se ustanovi v Zagrebu borza za blago in vrednote. Kmalu so bila tudi izdelana pravila za borzo in že 3. decembra 1918. so bila ta pravila tudi potrjena, dne 4. junija 1919. pa je bil prvi borzni sešestanek.

Ustanovitev zagrebske borze je bila pomemben dogodek za naše narodno gospodarstvo, a je bila zelo važna tudi za naše narodno življenje. To se je zlasti pokazalo v časih velikega političnega razburjenja in ostrih gospodarskih kriz. Vedno je ohranila zagrebska borza potrebno hladnokrvnost in nikdar ni na njej izbruhnila panika.

Kako pomembna je bila vloga borze v gospodarskem življenju, kaže najbolj to, da je znašal promet na zagrebski borzi od njene nastanka pa do konca l. 1938. nič manj ko 44,29 milijarde din, število prijavljenih in rešenih tožb pa 47.000.

Velika važnost Zagreba kot gospodarskega središča, njegova dominantna vloga v naši izvozni in

uvozni trgovini, dobre poslovne zveze, ki si jih je Zagreb ustvaril, vse to je zelo dvignilo pomen zagrebske borze. Lepi gospodarski razvoj dežele je bil kasneje sicer pretrgan z l. 1931. nastalo gospodarsko depresijo, vendar pa se je začel promet spet boljati, pa čeprav so se vedno večale devizne in druge ovire. Trdno se nadejamo, da bo Zagreb v kratkem zavzel zopet svoje staro mesto v našem narodnem in drž. gospodarstvu.

Lani niso bile gospodarske razmere v državi takšne, kakor bi bilo želeto, to pa predvsem zaradi težkih zunanepolitičnih dogodkov, ki so tudi še letos motili gospodarsko življenje. Ti zunanji dogodki so nam opomin, da čimprej uredimo vsa svoja notranja vprašanja, zlasti pa hrvatsko, ker bomo s tem postavili državo na zdrave temelje.

Gospodarski ljudje so optimisti tudi v težkih časih, zato smo optimisti tudi danes, zlasti še, ko vidimo, da se v resnici dela za sporazum v državi.

Občni zbor je nato odobril vsa poročila, nakar so bile volitve.

Takoj po zaključku glavne skupščine se je konstituiral borzni svet s predsednikom dr. Šverljugo na čelu.

Na prodaj je polno zaposlena opekarna. Pojasnila daje Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani.

## Izvoz goveje živine v Italijo je urejen

Italija je zahtevala, da mora biti vsa goveja živina, ki se uvažuje iz Jugoslavije v Italijo, predhodno cepljena z nekim posebnim nemškim serumom, ki se pri nas sploh ne uporablja. Če bi Italija pri tej zahtevi vztrajala, potem bi bil izvoz naše živine v Italijo sploh nemogoč.

Sedaj pa se je posrečilo upravniku Zavoda za pospeševanje zun. trgovine dr. Petroviću, da je pri pogajanjih na Reki dosegel, da je Italija od te svoje zahteve odstopila. Namesto cepitve zahteva Italija sedaj le potrdilo, da je goveja živina iz kraja, v katerem zadnjih 40 dni ni bilo niti enega primera obolevnosti živine za parkljevko ali slinavko. Nadalje treba predložiti potrdilo, da je bil živinski vagon predpisno dezinficiran. Poleg tega je dosegel dr. Petrovič, da nam je Italija znatno zvišala izvozne kontingente za govejo živino. Zato se pričakuje, da se bo prihodnji mesec izvoz goved v Italijo znatno dvignil.

## Zunanja trgovina

Stalni nemško-jugoslavenski gospodarski odbor se sestane dne 27. aprila. Kraj sestanka še ni določen. Sestanek pa bo v Nemčiji. Na sestanku se bo razpravljalo zlasti o vprašanjih, ki so nastala zaradi priključitve Češkoslovaške Nemčiji.

Trgovinska pogajanja z Madžarsko, ki bi se morala začeti ta mesec, so na željo madžarske vlade odložena, ker se je gospodarski položaj Madžarske zaradi priključitve Podkarpatske Rusije spremenil. Mi smo dobavljali Madžarski posebno mnogo lesa, zaradi bogastva Podkarpatske Ukrajine pa bo madžarska potreba po lesu padla. Nadalje želi Madžarska, da ji ne bi bilo več treba plačevati naše železne rude z devizami. Madžarski gospodarski krogi menijo, da se bo zunanja trgovina med Jugoslavijo in Madžarsko v bodoče zmanjšala.

Rotacijskega papirja je uvozila Jugoslavija v letih 1934.—1938. 6860 vagonov v vrednosti 164 milijonov din. Največ rotacijskega papirja smo uvozili iz bivše Avstrije, nato Češkoslovaške in Nemčije.

Italijanska vlada namerava kupiti v Jugoslaviji za 10 milijonov lir kalcijevega cianamida, ki bi se dobavil Italiji jeseni in spomladi prihodnje leto. (Kalcijev cianamid izdelujeta tovarna za dušik v Rušah in »La Dalmatienne«.)

Ker se je angleški premog zaradi večjega izvoza podražil, je začela Jugoslavija zopet uvažati nemški premog. Te dni je prišla v Dubrovnik zopet prva pošiljka nemškega premoga v količini 5200 ton.

V zvezi z novo nemško-romunsko gospodarsko pogodbo se namerava ustanoviti nemško-romunsko družba za izkoriščanje in izvažanje romunskega boksita. Nemčija bo dala potrebni kapital, da se bodo začela bogata romunska boksitna ležišča izkoriščati na veliko.

Cene bencina v Romuniji so se zaradi višjih davkov dvignile za avtomobilski bencin od 9.19 na 11.0 leja, za težki bencin od 2.64 na 4, za petrolej od 1.32 na 2.50 in za očiščeno nafto za industrijo od 1.82 na 3.35 leja za kg.

Turčija je naročila večje količine lesa v Romuniji. Te dni je bila prva pošiljka v višini 300 vagonov že poslana v Turčijo.

Dr. Schacht, ki potuje sedaj po Indiji, je izjavil novinarjem, da potuje samo kot letoviščar. Indijski listi pa temu zatrduje ne verjamejo preveč. Tako piše list »Times of India«, da je izvedel iz čisto zanesljivega vira, da hoče stopiti dr. Schacht v direktna pogajanja z indijskimi proizvajalci bombaža, da bi od njih odkupil vse njih zaloge. Tudi drugi indijski listi opozarjajo, da je treba biti previden zaradi dr. Schachtovega potovanja.

Jan Baťa je bil te dni v Berlinu, kjer se je pogajal zaradi bodoče usode svojih podjetij v Zilnu. Pogajanja so se končala ugodno ter je odšel Baťa zopet v Ziln.

Proizvodnja jekla je v Angliji narasla v marcu za 199.800 na 1.170.909 ton ter zaostaja le še za 1% za rekordno proizvodnjo, ki je bila dosežena v novembru 1937. A tudi proizvodnja litnega železa je močno narasla ter se je število plavčev povečalo od decembra 1938 od 78 na 95.

Brazilijska je izvozila lani 268.719 ton bombaža, dočim ga je v l. 1937. le 236.181 ton. Najbolj se je dvignil izvoz bombaža v Francijo, dočim je izvoz v Nemčijo nazadoval.



## Stanje mlinske industrije

je bilo v preteklem letu po poročilu novosadske produktne in efektne borze naslednje: Prva polovica leta je bila v znaku slabega poslovanja, deloma zaradi padanja potrošnje moke, deloma zaradi znižanja cen po Prizadu. Ker pa je bila nova žetev izredno dobra, zlasti v donavski banovini, je začela mlinska industrija novo kampanjo zelo živahno in izkoristila maksimum svoje kapacitete, zlasti še, ker se je občutilo popolno pomanjkanje zalog. V tem času je dala tudi mednarodna politična konstelacija trgovini pobude, da si zagotovi večje količine za poznejše ponudbe. Mlini so zato nakupovali na trgu pšenice v velikih količinah. To je trajalo do začetka oktobra. Po Münchenski konferenci pa se je položaj temeljito izpremenil. Nastal je zastoj in mlinom se ni posrežilo niti do konca leta realizirati svoje zaključke s kupci, ki so se pritoževali nad padanjem potrošnje. Združenje mlinske industrije se je zato zlasti posvetilo pospeševanju izvoza moke ter je doseglo tudi delne uspehe. V letu 1938. je bilo izvoženo 98.300 metrskih stotov pšenične moke v vrednosti 29,8 milijona din ter 387.652 stotov otrobov v vrednosti 37,6 milijona din. Mlinska industrija je mogla tako v 3. in deloma tudi v 4. četrtletju v večji meri izkoristiti svojo kapaciteto kakor pa v letu 1937. Ob koncu leta 1938. pa so morali mlini zaradi slabega prevzemanja prodanih količin reducirati obseg svojih poslov ter so vstopili v novo poslovno leto z znatno večjimi zalogami kakor pa navadno.

## Švedski turisti v Jugoslaviji

Švedski turisti so šele v zadnjem času začeli obiskovati Jugoslavijo, predvsem naše Primorje. Lani je bilo v naši državi 1662 švedskih turistov, letos pa bo njih število najbrže znatno večje. Tako je izdelal največji švedski potniški urad »Nordisk Reisebureau« načrt za šest izletov v Jugoslavijo v času od aprila do oktobra. Švedski turisti bodo obiskali zlasti Dubrovnik in Rab, dočim je Crikvenica izpuščena, čeprav je bila dosedaj vsem švedskim turistom zelo všeč.

Da bi mogli mi privabiti nekaj teh švedskih turistov tudi v Slovenijo, zaenkrat še ni dosti upanja. Sčasoma bi se pa to moglo doseči, kajti če je bilo mogoče privabiti švedske turiste v Primorje, bi se mogli privabiti tudi v Slovenijo. Seveda pa je treba v ta namen delati, kakor se je delalo za obisk Primorja. Tako je bila prirejena v Malmöju razstava naših narodnih vezenin, v Göteborgu pa razstava jugoslovanske grafične umetnosti. Poleg tega so se na Švedskem predvajali naši propagandni filmi za obisk naših krajev ter je zato zanimanje švedske javnosti za obisk naših letovišč in kopališč tudi znatno naraslo.

## »Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 19. aprila objavlja: Naredbo o preskrbovanju nezaposlenih rudarskih in topilniških delavcev in uslužbencev — Razne objave iz »Službenih novin«.

## Iz združnega registra

Vpisale so se naslednje zadruge: Vodovodna zadruga v Frankolovem, Ljudska posojilnica v Litiji, »Mariborski stadion« v Mariboru, Vinarska zadruga v Ptujju, Vodovodna zadruga v Šmartnem na Pohorju, Zadruga elektrarna v Šmartnem na Pohorju, Mlekarska zadruga v Trojanah ter Stavbna zadruga v Zireh.

Razdružila se je in prešla v likvidacijo Strojna zadruga v Boštanjju ob Savi. Likvidatorji so dosednji člani načelstva.

# Opravljanje kompenzacijskih poslov

Uvoznike opozarjamo, da upoštevajo pri opravljanju kompenzacijskih poslov še naslednje:

1. V prošnji za dovoljenje po pooblaščenem zavodu za kompenzacijo se mora predvsem navesti samo ena neklirinska država, v katero bi se izvršil izvoz, n. pr. Anglija.

2. Pri opravljanju kompenzacijskih poslov s Švico more priti v poštev samo 80% vrednosti izvoza za kompenzacijo, ker se mora po plačilnem sporazumu s Švico 20% vplačati po kliringu na račun starega klirinskega dolga (odplačila).

3. Da bi se čim bolj pospešil naš izvoz v neklirinske države, se bavijo odločujoči krogi z vprašanjem, kako bi se mogli razširiti kompenzacijski posli. Proučuje se

možnost izvoza viška nad normalno višino izvoza v dotične neklirinske države naših industrijskih proizvodov (les, cement itd.), za katere proizvode bi dobila naša industrija potrebne surovine kakor bombaž, volno, laneno seme (superkontingent) itd.

## 3054 industrijskih podjetij je bilo v letu 1938.

Po podatkih Centrale industrijskih korporacij je bilo lani v vsej Jugoslaviji 3054 industrijskih podjetij. Od teh je odpadlo na kmetijske in živilske industrije 884 podjetij, na gozdne 403, na tekstilne 399, industrije gradbenega materiala 369, električne 334, kovinske 186, kemične 170, rudarske 104, industrije kož 84, papirne 77 industrijskih podjetij itd.

## Povpraševanja po našem blagu v tujini

189 — Amsterdam: kuhinjske potrebščine (pločevinasta posoda, leseni izdelki, stroji za meso, mlinčki za kavo),

190 — Osijek: lastnik neke firme v Osijeku se namerava preseliti v Kenijo, kjer bo ustanovil podružnico svojega podjetja ter išče zvezo z našimi industrialci, ki bi hoteli izvažati v Kenijo, Tanganjiko in Ugando.

191 — Pariz: išče se v Beogradu zastopnik za fino trikotažo za dame (obleke, srajčke, bluže itd.),

192 — Caracas (Venecuela): ponuja se zastopnik na tamkajšnjem trgu za moko, mast, les, krompir, fižol, grah, ječmen, hmelj, oves, slad in kalcijev karbid,

193 — Hamburg: suhe češplje išče neki nakupovalec za južnoameriške firme,

194 — Manila (Filipini): zastopniška firma se zanima za suhmesnato blago, konzerve, emajlirano posodo, vezane plošče, cigaretni papir, umetni škriljevec,

195 — London: karton vseh vrst,

196 — Tel-Aviv: zastopniška firma, ki deluje na trgih Palestine, Egipta, Sirije in Iraka, se zanima za sadne soke, suho sadje (češplje, breskve), mesne konzerve, cene pipe, bižuterijo, male lesene pred-

mete, doze za tobak, igrače, laneno platno, robce, tobačne proizvode, papir (za zavijanje in pisanje), nožiče, kuhinjske nože,

197 — Marseille: konoplja, odpadki od čiste svile,

198 — Hamburg: lan,

199 — Tel-Aviv: krompir, m-sne konzerve, klobasice, žive svinje, suhe višnje, emajlirana posoda, stekleno blago,

200 — Wexford (Anglija): glógovo seme,

201 — Tel-Aviv: ponuja se zastopnik za levantinske države za lakirano in tiskano pločevinasto blago (doze za puder, škallice za kreme in konzerve), tube iz aluminija, jekla in svinca za farmacevtsko, kozmetično in živilsko industrijo, steklenino raznih velikosti s kovinskim in bakelitskim zapiranjem za kolonjsko vodo in parfume,

202 — Amsterdam: pisalne potrebščine (albumi, ravnila, trikoti itd.), predmeti v narodnem slogu za žensko modo (zaponke, šali, pasovi itd.),

203 — Pariz: živila in sploh vsi predmeti, ki bi prišli v poštev za izvoz v Francijo,

204 — Salisbury (South Rhodesia): galanterijsko blago, fine ženske rokavice, cenene odeje iz volne in bombaža ter industrijski izdelki,

205 — Berlin (Hallensee): fižol,

206 — Herzogenbuchsee (Švica): vrvice iz boksa, črne ali v barvah, boxcalf črn ali v barvi,

207 — New York: puh za postelje in za okraske,

208 — Praga: nasoljene sardine in sardele.

Interesenti naj se za naslove obrnejo na Obaveštajni odsek Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine, Beograd, Ratniški dom. Pri tem naj navedejo svoje ime in številko, pod katero je ponudba

## Občni zbori

Kranjska industrijska družba ima 69. redno glavno skupščino v petek dne 12. maja ob 17.30 v prostorih Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani. Delnice je treba položiti do 6. maja.

18. redni občni zbor tvrdke »Slograd«, slovenske gradbene in industrijske d. d. v Ljubljani bo

5. maja ob pol 12. v prostorih Prometnega zavoda za premog v Ljubljani, Miklošičeva cesta. Delnice se morajo položiti najmanj šest dni pred občnim zborom.

»Železni majdan in topilnica Topusko«, d. d. v Ljubljani ima 13. redno glavno skupščino v petek 12. maja ob 10. v prostorih Prometnega zavoda za premog. Delnice je treba položiti najkasneje 5 dni pred občnim zborom.

**Že v 24 urah** barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

## tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3  
Telefon št. 22-72.

## Novo ležišče molibdenske rude

Pri izlivu reke Tanka Rtina, 35 km od Vranjske banje, je bilo odkrito ležišče molibdena v zvezi s svinčeno rudo. Za novo ležišče se zanimajo tudi tuji, ker je molibden važen za proizvodnjo jekla. Novo ležišče je tretje ležišče molibdena, ki je bilo odkrito v Jugoslaviji. Najvažnejše je sedaj v Mežicah, kjer se je v februarju proizvelo 10 ton koncentrata molibdenove rude. Poleg tega so bila lansko leto odkrita ležišča molibdena v planini Besna Kobila, nedaleč od Bosiljgrada. Znatna ležišča te rude pa so tudi na Kopaoniku, vendar se njih izkoriščanje zaradi težke dostopnosti ležišč ne bi izplačalo.

## Konkurzi - poravnave

Odpravljen je konkurz o premoženju tvrdke Stavbeno podjetje Accetto in dr., družbe z o. z. v Mariboru, ker je bila razdeljena vsa masa.

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju lesnega trgovca Viktorja Gornika v Zbelovem pri Poljčanah. Poravnalni sodnik Levstek, starešina sodišča v Slov. Konjicah, poravnalni upravnik odvetnik Humer. Narok za sklepanje poravnave dne 26. maja ob 9. Rok za oglasitev do 20. maja.

## Doma in po svetu

Zun, minister Cincar-Marković se sestane v soboto v Benetkah z zun. ministrom grofom Cianom. Razgovori obeh zun. ministrov bodo trajali dva dni. Italijanski tisk vidi v tem sestanku novo utrditev italijansko-jugoslovanskega prijateljstva.

V ponedeljek dopoldne sta se predsednik vlade Cvetković in predsednik HSS dr. Maček znova sestala. Sestanek je trajal malo manj kot dve uri. Po sestanku so bili povabljeni novinarji, katerim je prečital predsednik vlade naslednji kominike: »Predsednik kr. vlade Dragiša Cvetković in predsednik HSS dr. Vladko Maček sta na današnjem sestanku stavila svoje predloge za konkretno rešitev hrvaškega vprašanja in dossegla soglasje v tem, da te predloge prouče na obeh straneh in da se bosta še ta teden ponovno sestala in nadaljevala z razgovori.« Predsednik Cvetković je po predtanju kominikeja dejal novinarjem: »Vem, da to ni mnogo, toda za sedaj se zadovoljite tudi s tem.«

»Hrvatski dnevnik« pravi v svojem komentarju k temu kominikeju med drugim naslednje: »Dosedaj se je Hrvatom vedno očitalo, češ da sami ne vedo, kaj da hočejo. Sedaj je hrvaško vprašanje konkretizirano, kar je vsekakor znak, da se v okviru sedanjih razgovorov ne leti v oblake, temveč razpravlja o konkretnih vprašanjih. Opozicija, čeprav formalno ne sodeluje v razgovorih z g. Cvetkovićem, je v stalni zvezi z drugim mandatarjem dr. Vladkom Mačkom. Opozicija je podrobno poučena o vseh razgovorih, ki se vodijo s predsednikom vlade Cvetkovićem ter bo sodelovala tudi pri sprejetju končnih odločitev.«

»Hrvatski dnevnik« poroča, da so se razgovori med predsednikom vlade Cvetkovićem in dr. Mačkom zopet pričeli in nato dostavlja nekaj načelnih pripomb. Tako pravi: Hrvati so bili vedno za enakopravnost in zato tudi ni nevarnosti, da bi moglo nastati kakšno posebno srbsko vprašanje. Srbi na Hrvatskem so imeli vedno svoje pravice in so se zato gospodarsko dobro razvijali. Predsednik sabora je bil vedno Srb, podban enako tudi. Nikdar tudi ni bila prepovedana srbska zastava. Hrvatski narod je za pravico, zato tudi drugim noče delati krivice. Ko pa zahteva pravico, pa tudi ne pozna nobenega strahu. Zato se Hrvati bore za celotno rešitev hrvaškega vprašanja in se z drobitnicami ne zadovoljeje. Danes je sila hrvaškega naroda narasla, da morejo Hrvati še laže zahtevati rešitev vsega vprašanja. Sporazumna rešitev hrvaškega vprašanja ni samo v hrvaškem, temveč tudi v srbskem interesu in zato tudi ne more biti govora o kakšnih uslugah na tej ali oni strani.

Ministrski svet je podpisal uredbo o postavitvi novih avtomatičnih telefonskih central ter medkrajevnih telefonskih zvez. Za ta dela se bo investiralo 115 milijonov din ter bo poštno ministrstvo najelo v ta namen potrebno posojilo pri Poštni hranilnici. Upati je, da bo sedaj tudi Celje dobilo avtomatično centralo.

Od Ljubljane se je poslovil divizionar gen. Lukić, ker je bil imenovan za pomočnika vojnega ministra. Slovenija želi odličnemu generalu, ki si je v kratkem času pridobil njene simpatije, polno uspehov na njegovem novem službenem mestu.

Za predsednika zbornice za TOI v Novem Sadu je bil izvoljen trgovec Jovan Čulum. Dosedanji predsednik Kosta Mirosavljević je bil izvoljen za predsednika odseka za denarstvo. Za predsednika trgovinskega odseka je bil izvoljen Julij Krajačević.

Pogajanja s Poljsko o sklenitvi nove trgovinske pogodbe ter plačilnega sporazuma se bodo začela maja meseca.

Objavljena je bila uredba o zaščiti pred napadi iz zraka ter je tudi že stopila v veljavo.

Pri šahovskem turnirju v Zagrebu si je priboril prvo mesto velemojster dr. Milan Vidmar. 6. in 7. mesto si delita slovenska mojstra Pirc in Vidmar ml.

Tiskarskiško in založniško podjetje »Vreme« v Beogradu je sklenilo, da zviša delniško glavnico od 15 na 20 milijonov din.

V nedeljo je bil otvorjen redni zračni promet na progi Bukarešta-Beograd-Zagreb-Benetke-Milan in obratno.

Zgorel je edini veliki hotel v Plićevah. Škoda znaša 8 milijonov dinarjev. Banska uprava savske banovine je sklenila, da zgradi nov, še večji in še bolj moderen hotel.

Silovit orkan je divjal nad ameriško zvezno državo Texas. Več vasi je popolnoma razdejanih. Samo v mestu Haynesvilleu je bilo ubitih 43 oseb, 218 pa ranjenih.

## Radio Ljubljana

Četrtek 20. aprila, 12.00: Jožek in Ježek — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Koncert radijskega orkestra — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura — 19.50: »Za Krajno premoženje — za Krajno ubožen — za Krajno učen — za Krajno rojen.« Ob 250-letnici izida Valvarzerjeve »Slave vojvodine Kranjske«. — Vrsta prizorov o življenjskem delu velikega moža — Rokopis pripravil Niko Kuret. Izvajajo člani radijske igr. družine. Vodi ing. Ivan Pengov. — 21.00: Reproducirani koncert simf. glasbe — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Prenos plesne glasbe iz restavracije »Emona«.

Petek 21. aprila, 11.00: Šolska ura: V slovenski Krajini (gđc. Julija Sušteršič) — 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Ženska ura: Letošnje modne novosti (ga. Torkar Angela) — 18.20: Francoske popevke (plošče) — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Stari francoski potopisci o Jugoslaviji — 19.50: Pomladanske planinske ture (dr. Brilej) — 20.00: Po domače (plošče) — 20.30: Koncert. Sodelujejo gđc. Štefka Korencanova in radijski orkester. Dirigent D. M. Šijanec — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

**Vsak trgovec mora biti naročnik »Trgovskega lista«**